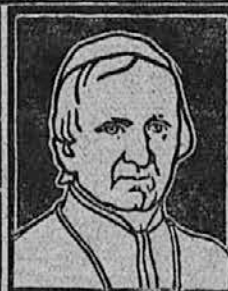

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 3.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

Kaj zahteva sedanja doba od slovenske učiteljice. Marica	
pl. Kleinmayr	49
Posvečujoča in dejanska milost. Poljanec	52
Meščanska šola. B—ški	55
K reformi ponavljalne šole. Fr. S.	57
Kongres za katehetiko na Dunaju. —ž	61
Razredni učitelj. Iv. Š.	62
Avstrijsko učiteljstvo se giblje. Ivan Štrukelj	64
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	65
Katehetske beležke	65
Zgledi	66
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	67
Naša zborovanja	69
Raznoterosti	70
Vzgoja	70
Slovstvo in glasba	71

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskih društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. marca 1912.

Štev. 3.

Marica pl. Kleinmayr.

(Konec.)

Kaj zahteva sedanja doba od slovenske učiteljice.

Kaj naj predavam?

Govoriti in svetovati je lahko — utegne kdo ugovarjati — toda izpolnjevati je težje ali celo nemogoče. Toda take ugovore lahko odločno zavrnem; govorim pač po dveletni izkušnji. Vse, kar sem omenila, se je poizkusilo v našem odseku in se je kaj dobro obneslo. Pri nas imamo posamezne prireditve takole urejene: Prvo nedeljo v mesecu po popoldanski službi božji je predavanje, drugo in četrto posluje knjižnica, tretjo nedeljo pa igramo tombolo. Članice, ki imajo veselje za petje, imajo pa sleherno nedeljo pred popoldansko službo božjo pevsko vajo; goji se nabožno in narodno petje. Prav tako so članicam vsako nedeljo v društveni sobi na razpolago naši časniki. Ko sem nekoč govorila s koleginjami o mesečnih predavanjih v našem odseku, so me začudeno vprašale, kaj vendar vedno predavam; zato si dovolim podati tu kratek pregled predavanj v prošlem letu.

1. O lastnostih vrle gospodinje: delavnost, marljivost, redoljubivost, štedljivost, snažnost, skromnost . . . Naše mladenke naj se zavedajo, da je snažnost ponos pridne gospodinje, delavnost in marljivost pa njena važna dolžnost. — 2. O stanovanju: o snažnosti po sobah in pohištvu. — Mladenke naj se prepričajo, da je prvi znak skrbne gospodinje snažnost. Tudi naj se po stanovanjih kolikormoč skrbi za higijeno. — 3. O revoluciji na Portugalskem. — Tudi naše ženstvo se zanima za dogodke po širnem svetu. Naj spozna, kam privede nevera in brezbržnost v veri. — 4. O sirovem napadu rimskega župana Nathana na sv. očeta. — 5. O hrani. — Sleherna gospodinja mora biti veščica, da pripravi svojcem zdravo in tečno hrano. Zato je naša naloga, da poučimo članice, koliko redilnih snovi vsebujejo posamezna živila. — 6. O postrežbi bolnikom. — Na kmetih, med preprostim ljudstvom, je za bolnika kaj slabo preskrbljeno. Marsikateri bolnik trpi ali celo umrje radi slabe postrežbe in neprimerne hrane, ker mu domači ne znajo postreči. — 7. Prva pomoč v sili. — Namen tega predavanja je bil, razložiti in svetovati, kaj je storiti v prvi sili pri

nesrečah in boleznih, preden pride zdravniška pomoč. Zadnji dve predavanji (»O postrežbi bolnikom« in »Prva pomoč v sili«) sem posnela po knjigi dr. Homana. — 8. O alkoholu. — Polagajmo veliko važnost na to vprašanje — »ker že je čas, da z zmote te se ljudstvo naše prebudi«. Boj zoper nezumno uživanje alkohola zasluži poseben ozir iz npravstvenega, higijeničnega in gospodarskega stališča. Opozarjamo ženstvo na zdravstvene, npravne in socialne nevarnosti alkohola. Ne pojasnujmo jim samo, kako izpodkopava alkohol blagostanje posameznih rodbin, kako se prav po njem maščuje greh očetov na otrokih do tretjega in četrtega kolena, marveč tudi, da tvori največjo oviro za izboljšanje socialnih razmer. — 9. O razmerah na Francoskem in Portugalskem; — kam jadramo! — Glavni naš znak je krščansko prepričanje, katero zastopamo pred vsem svetom.

Tudi me moramo svariti pred prepadom, v katerega sta strmoglavili Francija in Portugalska, in v katerega se zvrne prejalislej naša država, ako ne zastavi naše ljudstvo vseh svojih sil proti tistim, ki streme za svobodno šolo, razporoko itd. 10. Za prospah dobrega časopisja. — Članice je treba poučiti o koristi dobrih časnikov in navdušiti, da same delujejo za razširjanje istih. Naše ženstvo naj se zanima tudi za dnevna in politična vprašanja. Napoleon I. je imenoval tisk peto velesilo; tisk povzročuje javno mnenje. Naše ljudstvo ima volilno pravico, zato je tudi upravičeno vedeti, kako poslanci povračujejo njegovo zaupanje, kaj se v blagor ljudstva obravnava in sklepa. To poroča časopisje.

Nikakor nisem naštel stvari, ki se je o njih govorilo v našem odseku, kakor da bi bile vzor drugim odsekom, marveč le kot zgled, kako se lahko prirejajo vedno praktična in aktualna predavanja. — Pri svojih društvi polagajmo predvsem važnost na take prireditve, pri katerih se lahko udeleže po možnosti vse članice.

S tem, da zbiramo mladenke ob nedeljah v svoja društva, dosegamo, da je Gospodov dan res dan počitka in poštenega razvedrila, ne pa, kakor se pre pogosto dogaja, dan razposajenosti in dan greha. Ali se ne stori največ greha prav ob nedeljah? Ako so mladenke ob nedeljah same sebi prepuščene, iščejo pogostokrat razvedrila po gostilnah, plesiščih, grešnih veselica, v poletnem času pa pohajajo v sumljivi družbi po izprehodih in samotnih krajih.

Mnogokrat se čujejo pritožbe, da ljudska šola tako malo stori glede odgoje za življenje. Toda povod, da naša mladina po izstopu iz šole ni taka, kakršno bi si jo želeli, temelji največkrat v pomanjkljivi nadaljnji izobrazbi in odgoji po izstopu iz šole. Mladini prete z vstopom v življenje nove, težke nevarnosti, ki jih ne more premagati brez varstva in brez podpore. Skrb za mladino mora stopiti v ospredje socialnega dela in mora biti podlaga istemu. Nevarnosti prehodne dobe iz otroške v žensko dobo postajajo vedno večje, zato je tudi skrb za mladino tem nujnejša potreba. Kdor opazuje odraslo mladino, bo izprevidel, da bo za njo zelo potrebno posebno vodstvo in varstvo. Potrebno je za nepo-

kvarjeno mladino, da ostane dobra, četudi pride v druge razmere, potrebno pa tudi za lahkomišelnost, da najdejo pravo pot. Kar se pri vzgoji zamudi, se težko kdaj nadomesti. Kar je pomlad v letu, to je mladost v človeškem življenju. Pomlad je važen čas. Ako drevo spomladi ne cvete, boš jeseni zaman iskal sadu na njem. Tako je tudi v človeškem življenju. Dostikrat se je čuditi, kako neobčutni in trdi so stari ljudje: — odkod to? Nadaljujejo, kar so zapričeli v mladosti. Pomlad je pa tudi čas poln nevarnosti. Pogubonosna slana lahko uniči hipoma vse kmetovalčevo upanje. Polna nevarnosti je tudi mladost. S 16. in 17. letom se zbude v človeku sile, ki so doslej spavale, Zato je treba v tem času paziti s podvojeno skrbjo radi preteče nevarnosti in radi neizkušenosti mladine. Nasprotniki krščanskega svetovnega naziranja se marljivo trudijo za mladino, dobro vedoč, da padejo kocke odločitve baš v mladosti. Kdor lepo preživi najvažnejšo in najnevarnejšo dobo v življenju, tudi v poznejših letih ne bo zapustil poti čednosti.

Vsaka izmed nas čuti dolžnost, da je poklicana sodelovati pri ženski organizaciji. — Na razpotju smo ... Bomo li nadaljevale dosedanjo pot, ne meneč se za težnje ljubelega nam naroda, ne za našo žensko mladino, ki bi se nas rada oklenila z vso ljubeznijo in vdanostjo? Ali si izberemo drugo, dasi težavnejšo pot, na kateri nas čaka delo, plemenito delo, delo za srečo in lepšo bodočnost našega ljudstva? — Kaj čakamo in pomišljamo?! Naše življenje je kratko, čas hiti, hitimo i me ž njim! Porabimo lepo priliko, ki se nam ponuja. Kar danes lahko še izboljšaš, je morda jutri že prepozno. O, naj bi se zanetil plamen navdušenja za delovanje v prid naše ženske mladine v srcu sleherne slovenske učiteljice! Res je, da imamo dovolj dela v šoli — toda malo prostega časa se bo že dobilo in tega posvetimo svojemu ženstvu. Pomislimo na svoje gospode kolege. Ti delujejo pri izobraževalnih in pevskih društvih, pri Orlih, pri požarnih brambah, pri občinskih svetih itd. Me pa samo tožimo o izprijenosti naše mladine, ne da bi dejansko izkušale pomagati. — V sleherni gorski vasici, kjer slušbuje učiteljica-Slomškarica, naj se osnuje čimprej ženski odsek; potem pa vodimo svoja društva z delavno roko. Bodimo svojemu ženstvu vodnice, pa tudi zveste svetovalke. Vdano ljubezen in brezmejno zaupanje bomo uživale, če bo naše ženstvo videlo v nas vzor. Oziraje se na stari izrek: »Beseda miče, zgled vleče«, se trudimo, da si pridobimo predvsem same vse one čednosti in vrline, katere priporočamo drugim, da bo tako naše življenje in ravnanje v soglasju z našim govorjenjem.

Vkljub vsemu trudu pa bomo dostikrat doživele tudi bridke prevare, toda to nas naj ne plaši:

Krepí naj nas zavest, da z delom med svojim ženstvom najlepše pomagamo Cerкви, domovini in slovenskemu ljudstvu. — In ko bi kralj Salomon ponovil v današnjih dneh vzklik: »Kdo bo našel junaško žensko?« tedaj bi zadonel krepak odgovor: »Na Slovenskem bo našel to žensko — v krščansko misleči slovenski učiteljici«.

Poljanec.

Posvečujoča in dejanska milost.

(Drobič h katezezi o milosti.)

1. Milost je dar božji, — ne tak, kakor so mnogi darovi, ki jih potrebujemo za zemeljsko življenje, n. pr. luč, gorkota, voda, jed, razum, volja, — ampak dar, ki ga Bog podeljuje človeku, da se more zveličati, dar, ki človeka usposobi, da stori to, kar z naravnimi močmi ne zmore. Milost je ljudem zaslužil Jezus Kristus. Milost je tisti nadnaravni dar, ki ga nam Bog daje (nad vse naravne darove) zaradi zasluženja Jezusovega, da se moremo zveličati. Mi sami bi ne mogli doseči večnega zveličanja, saj pravi Odrešenik: »Brez mene (brez moje milosti) ne morete ničesar storiti...«

Poglejmo torej, kako in na koliko načinov sodeluje Bog z nami, da se moremo zveličati. Povedati hočem najprej kratek zgled, zakaj, boste sami kmalu spoznali.

2. Podavanje. a) Poočitovanje. Dr. Ljudomil je bil zelo spreten zdravnik, obenem pa bogat in dobitljiv mož; pomagal je revežem, kjer in kolikor je le mogel. Nekoč ga pokličejo v borno kočo, kjer je ležal reven bolnik na raztrgani slamnici. Od rojstva je imel v sebi bolezen, ki ga je slednjič po lastni krivdi njegovi vrgla na bolniško posteljo; nič več ni mogel delati. Ker ni ničesar več zaslužil, si je izposojal, da je imel za kruh in za drva, ter se je tako do grla zadolžil. Kako naj si pomaga? Kako naj se izkoplje iz zagate? Sam se ne bi mogel rešiti. Toda glej, zdravnik Ljudomil mu je pomagal. Dal mu je pravo zdravilo, da je zopet shodil in jel polagoma zopet delati; plačal je pa tudi dolgove, ki jih je naredil bolnik. Še več. Celo hišico mu je dal popraviti, da je bila čedna in dostojna za bivališče.

Dasi je bil mož okreval, mu je pa vendar še ostala neka slabost tako, da je bil prisiljen skrbeti vsaj včasih za bolj krepko in izdatno hrano, ker drugače je bilo nevarno, da bi se bolezen ne ponovila in povrnila. Od časa do časa so se pokazali že resni znaki novega obolenja, a takrat je posegel zdravnik vmes. Kadarkoli je potreboval posebnega okrepečila, mu je zdravnik poslal mesa, jajc in močne juhe ter je s tem in s svojim navodilom preprečil nevarnost. Na ta način se je slabotni delavec rešil in ohranil pri zdravju.

b) Razjasnjevanje. Ubogi človek, ki sem o njem pripovedoval, je bil v zelo slabi koži, pa je le postal zopet srečen. Komu naj se zahvali za to dobroto? ... Z lastno močjo bi se ne bil nikdar izkopal iz boleznin in dolgov, saj je bil popolnoma brez moči in nakoncu ... Zdravnik ga je zopet spravil na noge in mu pripomogel do blagostanja. Katere dobrote je od njega prejel? ... Kolikokrat mu je s svojo zdravniško spretnostjo pomogel na noge? ... Zakaj samo enkrat? ... To je bila torej stalna in trajna dobrota, ki je ni bilo treba ponavljati, ker se bolezen ni več povrnila.

Kaj pa krepila, ki jih je zdravnik pošiljal? Ali jih je dal samo enkrat? ... Kolikokrat? ... Zakaj pa ni zadostovalo samo enkrat? ... Učinek teh dobrot ni bil trajen, ampak trenoten, mimoídoč. Krepilne jedi so dale revežu moč pri delu, so ga obvarovale zoper nevarnost, da bi se bolezen povrnila; ker se je bilo te nevarnosti večkrat bati, mu je zdravnik krepčilo večkrat pošiljal. Zdravnik mu je torej izkazal dvojno dobroto: eno stalno in druge začasne. Stalna dobrota je bila v tem, ker mu je pripomogel, da je pregnal bolezen; začasne dobrote pa v tem, da mu je dajal krepko hrano in ga utrjeval za delo.

c) *P r e h o d.* Skoraj gotovo ste že uganili, komu hočemo primerjati bolnika, in komu dobrotnika. Prvi je podoben grešniku, drugega prisposodabljamu Gospodu Bogu. Grešnik je bolan na duši, ima velik dolg pri Bogu; nič več ne more storiti za zveličanje svoje duše, živi v žalostnem stanju. Tu mu pomaga Bog sam; podeli mu veliko dobroto, milost, ki reši njegovo dušo iz nevarnega stanja, jo očisti greha, jo posveti in stori Bogu dopadljivo. — Ta milost se imenuje posvečujoča milost. Duša je vsled tega čista, lepa, sveta, in si zamore nebesa zaslužiti. Seveda je vsled prejšnjega greha ostala še neka slabost; posebno slaba je volja; nič kaj lahko se volja ne vname za dobro, nič kaj se ne ogreva za izpolnjevanje božjih in cerkvenih zapovedi, nič kaj ni vneta za čednosti. Sama iz sebe bi vsega tega ne zmoгла. Tu pa zopet pomaga ljubi Bog. Vselej, kadar bi imel človek kaj dobrega storiti, ali kako zapoved izpolniti, pa mu to dela težave, mu podeli Bog milost, ki mu pomaga, ga podpira in krepi. Ta milost se imenuje dejanska, ker jo potrebujemo za vsako dóbno dejanje.

Človek, ki je bil ozdravljen greha, je pa zopet dostikrat v nevarnosti, da se povrne v greh; nadlegujejo ga izkušnje, ki se jim je treba ustaviti. Za ta boj potrebuje človek zopet pomoči odzgoraj, ki mu jo dobiteljivi Bog tudi vselej podeli.

Vidite torej, ljubi Bog daje človeku dvojno milost: posvečujočo, ki z grehom omadeževano dušo očisti, posveti in opraviči, ter dejansko milost, ki človeku pomaga pri vsem, kar stori za svoje večno zveličanje. Kako mu pomaga? ...

Čujmo! Starši so ti ukazali, da moraš biti o večernem zvonjenju doma. Ti si pa uprav pri veseli igri v družbi drugih otrok. Začuješ zvon, spomniš se zapovedi očetove. Razum ti pove, da treba ubogati. Nekaj te zadržuje pri igri, prigovarjajo ti tovariši, da bi še ostal, toda volja je zmagala, da si šel domov ... Kdo je dal moč volji, da je zmagala? Dejanska milost je razsvetlila razum, da si takoj spoznal, kaj ti je storiti, pa je okrepila tudi voljo, da si izpolnil zapoved in se varoval greha.

Prilčno prideš mimo cerkve. Takoj ti šine v glavo, kar so ti v šoli pripovedovali o obisku presv. Rešnjega Telesa. Ko o tem premišljuješ, te neka nevidna moč nagiblje in vleče k cerkvi; hitro stopiš vanjo in počastiš Najsvetejše. Kdo ti je pomagal? Dejanska milost, ki ti je um razsvetlila, da ti je padlo v glavo, kako dobro, koristno in potrebno je, če

obiščemo večkrat presv. Rešnje Telo; dejanska milost je pa vplivala tudi na voljo, da si to, kar si spoznal za dobro, tudi izvršil.

d) **Poglobitev.** Zdaj pa hočemo razloček med posvečujočo in dejansko milostjo še bolje spoznati. Kako se imenuje milost, ki očisti grešno dušo in jo posveti? ... Ali je duša, ko pride človek na svet, grešna ali sveta? ... Katero milost torej najprej potrebuje novorojeno dete? ... Kje dobi otrok posvečujočo milost? ... Kje se povrne zopet posvečujoča milost, če jo je človek s smrtnim grehom izgubil? ... Sv. pismo nam našteva več takih zgledov, da je Bog grešnikom odpustil grehe. (N. pr.: David, mrtvoudni bolnik, Magdalena...) Katere tolažilne besede je govoril Jezus mrtvoudnemu bolniku? ... Kaj mu je s tem podelil? ... S katerimi besedami je odpustil Jezus Magdaleni njene grehe? ... Magdalena se je potem korenito poboljšala in ni storila nobenega smrtnega greha več. Katere milosti potem ni nič več izgubila? ... Ohranila je posvečujočo milost božjo. Pač so jo še gotovo nadlegovale izkušnje, toda ustavljala se jim je, kolikor je mogla, in ljubi Bog jo je podpiral v vsaki nevarnosti. S kakšno milostjo? ... Magdalena je torej prejela enkrat posvečujočo milost, ki jo je potem neprestano ohranila, dejansko milost je pa prejela pogostokrat, kadar je bila v nevarnosti, kadar jo je izkušnja nadlegovala.

Sv. Peter je tisto noč pred Jezusovo smrtjo imel veliko nesrečo, da je zatajil svojega Učenika. Storil je velik greh. Ker ga je pa takoj bridko obžaloval, mu je Jezus odpustil. Katero milost je prejel sveti Peter? ... Tudi on se je potem skrbno varoval vsakega greha. Katero milost je potem ohranil? ... Kako dolgo? ... Mnogo je trpel potem sv. Peter, veliko je popotoval, povsod evangelijsko oznanjeval; več nego trideset let je neumorno in vestno izvrševal apostolsko službo, slednjič je bil pa križan za Kristusa. Ali mislite, da je vse to storil brez truda, napora in zatajevanja? Njegova človeška moč bi ne bila zadostovala, če bi ga ljubi Bog ne bil podpiral s svojo milostjo. Katere milosti je sveti Peter prejel vsaki dan? Ali samo eno? Ali samo enkrat na dan?

Uporaba. Mislite zdaj na svoje življenje.

Katero milost ste prejeli pri sv. krstu? ... Kdor v svojem življenju ni storil nobenega smrtnega greha, jo ima še zdaj, je ni nikdar izgubil. Ako je bil pa kdo tako nesrečen, da jo je izgubil s smrtnim grehom, je gotovo srčno obžaloval to nesrečo ter si je po skesani izpovedi zopet pridobil posvečujočo milost božjo.

Za vsako dobro delo pa prejimate od Boga vsak dan novo dejansko milost, za katero je treba večkrat prositi.

Dolžni ste starše in predstojnike ubogati, ljubiti; zato vam Bog pomaga z milostjo pokorščine. V cerkvi se je treba lepo in pobožno obnašati; Bog vas podpira z milostjo pobožnosti. Bog prepoveduje laž, tatvino, nečistovanje. Da se morete teh grehov varovati, prejimate vselej posebne milosti. Še veliko takih milosti bi vam lahko naštel, ki vam jih dobrotljivost božja vsaki dan naklanja. Posebne milosti preje-

mate, ko se pripravljate na izpoved, na sv. obhajilo, ko ste v nevarnosti, v izkušnji itd.

Obojna milost: posvečujoča in dejanska, je torej velik dar božji. Večkrat čujemo: Najboljša dobrina je zdravje. Toda še brez mere večja dobrota je dušno zdravje, in duša je toliko časa zdrava, dokler je v stanu posvečujoče milosti božje. Milost božja je torej tisti dar, ki stori, da smo otroci božji in dediči nebes; milost je tisti ključ, ki nam bo odprl nebeška vrata. Prosimo večkrat ljubega Boga za dejansko milost stanovitnosti, da bi mogli dušno obleko nedolžnosti in svetosti neomadeževano prinesiti pred božjega Sodnika!

B—ški.

Meščanska šola.¹

ed ponesrečene birokratske naprave prištevam z mirno vestjo tudi meščansko šolo. Po § 17. državnega ljudskošolskega zakona je namen meščanske šole: »Dajati učni smoter obče ljudske šole presegajočo omiko, zlasti z ozirom na potrebe obrtnikov in kmetovalcev. Meščanska šola posreduje tudi izomiko, pripravljajočo na učiteljska in na take strokovne šole, za katere ni treba predizobrazbe v kaki srednji šoli.«

Namen zakona je dokaj lep, a že kratek pogled v današnjo meščansko šolo in njeno uredbo nam dokazuje, da ta šola ne ustreza svojemu namenu, saj ni učilnica, ki bi imela v prvi vrsti pred očmi interes obrtnika in kmetovalca in tudi ni duhu časa ustrezajoča posredovalnica za učiteljske, ampak je nekak nestvor nižjih razredov srednje šole. Ravnateljstva meščanskih šol bi nam lahko razodela, kako minimalno je število gojencev, ki se posvete obrti in kmetijstvu, in kako pičlo je število mladeničev, ki so si izvolili učiteljski stan!² Strokovni učitelj neke meščanske šole se je pohvalil, da napravijo absolventi z lahkoto izpit za peto realko. To je lepa reč in bi jo vsak odobral, ako bi bila meščanska šola poklicana, da pripravlja za višje razrede srednjih šol.

Da so današnje meščanske šole času neprimerna ustanova, o tem so prepričani tudi vodilni poslanci naše dežele, kajti obrtni in trgovski pouk goje trgovska šola v Ljubljani, obrtna šola istotam, pa tudi vedno

¹ Članek je bil že v uredništvu, preden se je o meščanskih šolah debatiralo v koroski deželni zbornici. — Op. ured.

² Razmerno precejšnje število gojenk je zadnja leta bilo pač sprejetih na pravnico iz VIII. razreda šentjakobske in lichtenturnične dekliške šole v Ljubljani, katerih zadnji trije razredi (6—8) odgovarjajo meščanski šoli. Iz tega bi sledilo, da so dekliške meščanske šole, odnosno osemrazrednice — špecierno v Ljubljani — že upravičene. Pri tej priliki bi pa opomnili, da bi bilo tudi pravično — rebus sic stantibus — če bi trije zadnji razredi vsaj na vseh obstoječih ljubljanskih osemrazrednicah veljali kot meščanske šole. Učiteljstvo teh razredov ima povečini meščanske izpite, delo in odgovornost enako kot učitelji na meščanskih šolah; — naj ima tudi čast in plačilo meščanskih učiteljev! — Op. ured.

se množeče obrtnonadaljevalne šole po deželi. Kmetijsko izobrazbo posredujejo številna izobraževalna društva, kmetijska predavanja ter različni kmetijski tečaji in kajpada tudi kmetijska šola na Grmu, ki gotovo ne ostane samica. Ko dobimo še reformirano ponavljalno šolo, kmetijsko-nadaljevalne zimske tečaje in tudi primerno višjo poljedeljsko šolo, bo za strokovno izobrazbo našega kmeta preskrbljeno prav dobro.

Da je meščanska šola za današnje dni neprimerna ustanova, me prepričuje tudi shod nemških učiteljev v Gradcu, dne 16. januarja t. l. Na zborovanju, kjer so ljudski učitelji napeli precej ostre strune napram meščanskim kolegom, je rekel poročevalec učitelj Guggi med drugim sledeče:

»Die Bürgerschule dient auch nicht mehr ihrem ursprünglichen Zwecke, dem Gewerbestande besser gebildetes Material zuzuführen, da die meisten Bürgerschüler andere Berufe suchen. Auch sei die Bürgerschule für das Land ein kostspieliges Institut.«

Drevo, ki ne rodi potrebnega sadu, se poseka. Tudi današnja meščanska šola naj se tako preuredi, kakor zahteva časovna potreba.

Na Kranjskem imamo (poleg nekaterih osemrazrednic in samostanskih deklških meščanskih šol) sicer samo dve deški meščanski šoli; zato bi preureditev ne bila pretežka. Ako bi dobila n. pr. šola v Krškem bolj trgovsko-obrtnijsko lice, v Postojni pa kmetijski značaj, bi bile opravičene žrtve za obstoj teh šol.

Če se ne ogrevam za današnje meščanske šole, pa enako tudi ne odobravam izpitov za usposobljenost, ki jih zahteva birokratska uredba. Napredek našega ljudskega šolstva pač ni in ne bo odvisen od rigoroznosti izprašujočih profesorjev, ki zahtevajo od kandidatov meščanske šole sebi enakotežno znanje. Modernizirano učiteljšče naj da usposobljenemu ljudskemu učitelju potrebnega znanja, da bo z uspehom lahko poučeval na vseh ljudskih, pa tudi na preurejenih »meščanskih« šolah.

V letu 1912/13. se namerava prirediti na c. kr. učiteljšču v Ljubljani vnovič večmesečni kurz kot priprava na izpit za meščanske šole.

Ali ne bi se čas in dopust in denar, ki je potreben v ta namen, uporabil veliko bolje in uspešneje za kmetijsko, trgovsko in obrtno izobrazbo učiteljstva?

Namesto nameravanega tečaja naj se otvori v Ljubljani v sporazumu z deželnim odborom leta 1912/13. za ljudskošolske učitelje večmesečna višja poljedeljska šola, nekaka kmetijska akademija!

Fr. S.

K reformi ponavljalne šole.

Mladega kmeta poznam, ki ga mora človek občudovati. O politiki ti razpravlja kot kak advokat, v gospodarstvu je on prvi daleč okrog, ker je poučen o živinoreji, sadjarstvu, umetnih gnojilih itd., da bolje ni treba. Res vesel je človek, če govori z njim, še bolj vesel pa, če si malo ogleda njegovo gospodarstvo. V vzornem hlevu, ki je sezidan pod njegovim vodstvom po holandskem načinu, stoji v najlepšem redu dvanajst glav goveje živine, v svinjaki zopet polno vsakovrstnih prašičev, na vrtu najlepše sadno drevje. Ko človek vse to vidi, si nehote misli: ko bi bili taki vsi naši kmetje!

»On je bogatin, ima lahko tako lepo urejeno«, bi kdo pripomnil. Res je, da stoji njegovo gospodarstvo na trdnih nogah, toda ko se je pred desetimi leti ženil, je bilo posestvo zadolženo in zanemarjeno in splošno se je govorilo, da mu bo prodano. Morebiti je kaj študiral? V šoli se ni naučil več, kakor mu je mogla nuditi ena najbolj zanikarnih enorazrednic na Kranjskem pred tridesetimi leti.

Ni težko uganiti, da zajema ta gospodar svoje znanje iz strokovnih časopisov. In on ni več tako osamljen pri nas v tem oziru; z vsakim dnem se množe vrste takih ukaželjnih in po pravem napredku hrepenečih mladeničev in mož. Branje dobrih časopisov, predavanja in poučni razgovori v naših izobraževalnih društvih, stik z vnetimi duhovniki in učitelji: to so oni činitelji, ki skrbe za pravi napredek med slovenskimi gospodarji. Kdor se giblje med prostim ljudstvom, mora priznati, da imajo časniki velik vpliv na izobrazbo naroda tudi v gospodarskem oziru.

Žal, da naši ljudje še vse premalo čitajo, dasi se jim priporočajo časniki na vseh koncih in krajih. Toda samo priporočanje v tem slučaju ne pomaža nič. Pravi vzrok te brezbriznosti ni morebiti zanikarnost, ampak nevednost. Ljudje ne znajo čitati časnikov, zato tudi nimajo do njih pravega veselja. Prva naloga naših izobraževalnih društev bodi v tem, da nauči člane vsaj časopise brati.

Zamislimo se v položaj štirinajstletnega dečka. Dovršil je šolo in po pravici si domišlja, da že nekaj zna. V roke dobi časopis in začne čitati. Uvodni članek — ne razume nič. Politični pregled — zopet nič. Med »novicami« zasledi naposled na svoje veselje kako »velikansko nesrečo«. To vsaj razume. Poznam več oseb, ki imajo naročen celo dnevnik, pa berejo samo »novice«. Morebiti se med telegrami dobi zanje še kaka drobtina in pri kraju so. Pri strokovnem časopisju, kjer mrgoli tujk in drugih neznanih izrazov, ni nič boljše. Če je dečko vztrajen in nadarjen, se ne bo dal tako hitro ostrašiti, temveč bo še vedno in vedno poizkušal kaj izvrtati zase iz časopisja. Tak bo seveda z vsakim dnem napredoval; sčasoma bo morda prišel tako daleč, da bo vse razumel.

Toda tako vztrajnih naročnikov med preprostim ljudstvom je zelo malo. Navadno si misli vsak, da to ni zanj, ker se je premalo učil in

premalo razume. Zato opazamo žalostno dejstvo, da so mladeniči, ki so bili včasih najboljši učenci, pozneje morda celo največji siroveži in nazadnje slabi gospodarji, kar bi se gotovo ne zgodilo, če bi čitali knjige in zlasti dobre časnike.

Ali bi ne bila lepa naloga ljudske šole vpeljati mladino v čitanje časopisov?

To vprašanje se mi zdi umestno zlasti sedaj, ko se toliko govori o preosnovi ponavljalne šole. Da je dosedanja ponavljalna šola potrebna reforme, tega menda ne dvomi nihče. Iz nje naj bi se napravila nekaka nadaljevalna šola, kjer bi se predvsem vpoštevalo kmetijstvo.

O preosnovi nadaljevalne šole se je že marsikaj pisalo; vendar pa sodim, da ne bo odveč, četudi jaz podam nekaj misli. Pripomnim pa takoj, da je moj namen, vzpodbuditi tovariše, ki so sposobnejši od mene, da pretresejo te misli in iščejo pota, po katerih bi se dali moji nasveti bolje uresničiti.

Vsako praktično delo se mora opirati na teoretično znanje. Izobraženci, ki spadajo k takozvanim višjim stanovom, študirajo polovico svojega življenja. Sama teorija! Tudi obrtniki, vsaj po mestih, imajo že svoje obrtnonadaljevalne šole, kjer si izpopolnujejo svoje znanje. Sedaj pa pogledjmo naše kmete! Brati, pisati in nekoliko računati, to je vse. Sicer je to znanje jako dragoceno, samo da bi je znali tudi uporabljati. Toda žalibog se dobe še dandanes ljudje, ki se kregajo, čemu so po nepotrebnem toliko časa hodili v šolo. Nihče pa ne more trditi, da niso preprosti ljudje praktični. To je pa tudi čisto naravno, saj so vedno v praksi.

Toda praksa sama ne zadostuje. Dekle se je naučilo pri svoji materi prav dobro kuhati. Jedi, ki jih pripravi, so tako okusne, da se lahko postavijo na vsako mizo. Če se ji pa reče, naj pripravi gotovo jed, pride z izgovorom, da ne zna, ker kaj takega še ni kuhalo nikoli. Temu dekletu manjka le par tednov šole pri kaki izobraženi kuharici, ki bi jo naučila rabiti kuhinjsko knjigo, potem je popolna kuharica.

Tudi kmetijstvo ima svoje knjige, pa žal, kmetje jih ne znajo rabiti. To je tista napaka, ki kazi naše ljudi, da niso popolni kmetje, popolni gospodarji.

Na podlagi kmetijskih knjig naj bi se poučevalo kmetijstvo? Ne; samo na podlagi knjig — kaj takega bi jaz odločno zanikal. Kakšna mora so učne knjige za učence in učitelje, to vemo mi najbolje. Nekateri se rabijo desetletja neizpremenjene; ni čuda, če se priskutijo tudi boljšim učencem, ki jih morajo rabiti večkrat leto za leto.

Poleg knjig imamo pa še drugo čtivo: časopisje. To je vse kaj drugega! Vsak dan prinese nekaj novega: Tu se obravnavajo vsa aktualna vprašanja, tu so zastopane vse stroke.

In sedaj pridemo do tistega vprašanja: Kako vpeljati mladino v čitanje časopisov. Odgovor se mora glasiti: S časopisom.

Ali bi bilo nemogoče ustanoviti za mladino, ki obiskuje ponavljalno šolo, časnik, ki bi razširjal in izpopolnjeval znanje, ki si ga je pridobila

v vsakdanji šoli ter jo dovedel do tolike izobrazbe, da bi bila zmožna čitati naše politične in gospodarske časopise? Predrago bi menda to ne bilo; nekaj bi pomagala dežela, drugo bi morali prispevati krajni šolski sveti, ki bi naročili toliko iztisov, kolikor bi jih šola potrebovala. Ali nas čaka kaka druga težava? Narobe, prej olajšava; gotovo bi otroci pod učiteljevim vodstvom raje in pazljiveje čitali časopis, ki bi jim prinašal vedno kaj novega, nego čitajo knjige, ki so jim po večini že par let znane.¹

Kaj bi naj pa prinašal tak časopis, bo morebiti vprašal kdo. V prvi vrsti bi seveda razmotrival gospodarska vprašanja. Poljedelstvo, živinorejo, sadjarstvo, kratko vse, kar potrebuje umen kmetovalec, bi moralo najti prostor v listu. Kako lepi sestavki bi se dali pisati iz biologije rastlinstva, ki bi bili za kmetovalca tako velike važnosti. In vendar nima kmet nobenega pojma o tem.

Pri čitanju bi bilo le redkokrat treba stvari tudi praktično izvršiti. Ni treba, da bi se o soljenju govorilo pri soljenju, kakor sem nekje čital. Čemu? Da se mora jed osoliti, to ve že vsak otrok. Kako se soli, to vidi deklice pri materi lahko trikrat na dan. Če se ta čas ne bo naučila, bo pač parkrat osolila preveč ali premalo, ko bo prevzela kuhanje, tretjič bo že zadela pravo. Glavno vprašanje pri soljenju je, z a k a j solimo jedi. Pri tem je treba opozoriti otroke, da tudi živalski organizem potrebuje gotovo množino soli, da se ljudje navadijo sčasoma dajati jo tudi živini.

Gotovo je že videl deček, kako sadijo doma mlada drevesca. Izkoplje se majhna luknja, v njo se postavi drevesce, prst se zasuje nazaj in se s čevljem zatlači, da drevesce trdno stoji. Eventualno se zabije zraven še kol, ki se nanj priklene drevesce, da se morda par let ne more ganiti ne na stran, pa tudi ne navzgor. Sedaj pa bere deček: Izkoplje se 120 cm dolga, 120 cm široka in 60 cm globoka jama. V jamo se zabije močan kol in k temu se priveže drevesce, da stoji lepo ravno ob njem. Potem se s prstjo, ki je bila prej na vrhu, rahlo pokrijejo korenine, z ostalo prstjo se pa tudi rahlo zasuje jama. — Tu se pač pokaže — in sicer prav lahko pred tablo — velikost jame, ne morebiti zato, ker bi otroci sami ne znali meriti z metrom, temveč zato, da se takoj odstrani vsak dvom. Kajti vsak si bo mislil, čemu tako obsežna jama. In to je glavno vprašanje: z a k a j se tako ravna? Na to je treba odgovoriti, teorija je potrebna.

Govoriti bi bilo treba tudi o posojilnicah in zadrugah, dotakniti bi se bilo treba kmetijskih družb. Morebiti bo kdo rekel, da si vseeno malo preveč upam, da kaj takega otroci ne bodo razumeli. Nekateri otroci hodijo po šest let v šolo, pa se niti brati ne nauče, in vendar ne bo nikomur prišlo na misel, da bi predlagal, naj se opusti čitanje v šoli, češ, da je pretežko. Tisti, ki se ne nauče drugih stvari, res ne bodo

¹ Naj bi se list »Mladost« prenovil v tem zmislu, pa je stvar rešena. Šolska oblast bi potem določila pravec, kako naj bi bil tak list urejen, katere stvari bi se sprejemale vanj i. dr. — Op. ured.

razumeli tega, toda večina bi pridobila jako mnogo. Spominjam se kakor bi bilo včeraj na tisti dan, ko je bil v šoli govor o zadruḡah, dasi je preteklo skoro že dvajset let. Bilo je na vrsti berilo o starih Slovanih in učitelj — tedanji Svederc in sedanji poslanec Jaklič — je porabil to priliko, da nam je celo uro razvijal svoje misli in načrte o združništvu. In mi desetletni dečki smo ga poslušali tako zvesto, da se niti ganil ni nobeden, domov grede pa ni bilo drugega pogovora med nami kot o posojilnicah in zadruḡah. To govori dovolj jasno. Čimbolj neznana in nova je stvar otroku, tembolj se potrudi in napenja možgane, da bi jo razumel.

Kaj pa politika? Tudi politika je postala dandanes polje, na katero se mora podati tudi preprost kmet. Ampak politika in otroci, to je pa vendar malo pretrd oreh. Samo na prvi pogled! Ali bi ne zanimala mladino bolj poročila iz italijansko-turške vojske nego pripovedka o Fabriciju in kralju Piru? Ali bi jo pohujšala poročila o kitajski vstaji in poročila iz drugih držav? Pomislimo, kako bi se razširilo duševno obzorje otrok, koliko bi pridobili zlasti v zemljepisju! Tudi govor državnega poslanca v parlamentu o pomenu Juḡoslovanov za našo monarhijo bi jim po mojih mislih prav nič ne škodoval; pravitako poročila iz raznih odsekov. Seveda bi se morale poiskati vun stvari, ki bi bile dostopne njihovemu še ne razvitemu razumu. Toda podlaga in zbujanje interesa, to bi se gotovo doseglo. Tudi pojmi o ustavnem življenju, o pomenu volitev, ki bi jih pridobili na tem polju, bi ne bili brez pomena. Klerikalce, liberalce in socialne demokrate bi pustili lepo pri miru.

»Novice« bi lahko pisali učenci sami. V fari se zgodi kaj nenavadnega. Učitelj da učencem nalogo, naj popišejo dogodek, pregleda rokopise in pošlje najboljšega listu. Učenci bi dobili veselje do pisanja in gotovo bi bil vsak ponosen, ki bi bral svoj spis tiskan.

Velikega pomena bi bila tudi vprašanja učencev, ki bi list na nje odḡovarjal. Učenec bi sestavil v lepi obliki vprašanje o tem, česar ne razume, ter ga poslal uredništvu, ki bi mu v posebnem predalu odḡovorilo.

»Listek« bi prinašal življenjepise slavnih mož sedanjosti in preteklosti, črtice iz življenja narodov in podobne stvari, kar bi bilo zabavno in poučno obenem. Na koncu bi lahko prinašal list tudi par »drobtin« in nalog, da bi bila vsebina lepo zaokrožena.

Po mojem skromnem mnenju bi bil uspeh lahko izredno velik. Navadila bi se že mladina pečati se z važnejšimi vprašanji in sčasoma bi se mogli povzpeti tudi naši časopisi za prosto ljudstvo do one višine, ki jo zahteva kulturni narod od svojih listov. Mnogokrat se toži, da je naša inteligenca naročena na tuje časopise. Toda to je čisto naravno. Kdor čita »Slovenca«, ne bo segel po »Domoljubu«, kdor je navajen na »Öst. Rundschau« in »N. Wiener Tagblatt«, ne bo šel brat »Tržiških« in »Jeseniških novic«.

Pa recimo, da bi se otroci ne naučili iz lista prav nič — kar je seveda nemogoče —, in bi prišli le do prepričanja, da so listi zato tu, da jih ljudje bero, če bi spoznali, da je v listih nekaj, kar jim je koristno

in potrebno in bi segali po njih — doseženo bi bilo vse. O pomenu časopisja govoriti bi bilo odveč. Če je dr. Mahnič že pred par desetletji zapisal, da bi bil sv. Pavel časnikar, če bi živel sedaj med nami; če je krstil Rosegger časopisje za moderno prižnico, naj bodo dovoljene tudi meni te besede: Časopisje je kri v narodovem življenju — bodisi kulturnem, bodisi gospodarskem; in če ne bo krožilo zdravo časopisje med ljudstvom, kakor se pretaka po zdravem telesu zdrava kri, potem bo to ljudstvo hiralo kakor bolnik, dokler ne bo izginilo in naredilo prostora drugemu zdravemu narodu. Zato bodi naše geslo: Več in zdrave krvi!

—ž.

Kongres za katehetiko na Dunaju.

redništvo je prejelo daljši oklic, ki vabi na udeležbo vse prijatelje katehetskega gibanja, osobito še službujoče katehete. Iz vabila posnamemo sledeče:

Kongres za katehetiko bo v dneh od 6. do 11. septembra t. l., neposredno pred evharističnim svetovnim kongresom — v prostorih teološke fakultete na dunajskem vseučilišču. Združili naj bi se predvsem učitelji katehetike, praktični šolniki in katehetski pisatelji, da pojasnijo najvažnejša metodiška vprašanja in da določijo temeljna načela glede prirejanja učnih načrtov, učnih knjig in raznih knjižnih pripomočkov.

Spored je v bistvu tak-le:

A. Metodična vprašanja verstvenega poučevanja na nižjih šolah.

Verstveni pouk na nižji stopnji. *Verstveni pouk na srednji in višji stopnji. *Biblični pouk na srednji in višji stopnji. *Liturgični pouk. Učni načrt za srednjo stopnjo. Učni načrt za višjo stopnjo. *Verstveni pouk za duševno slabe otroke.

B. Učne knjige za poučevanje krščanskega nauka na nižjih stopnjah.

Enotna knjižica krščanskega nauka za nižjo stopnjo. Zgodbe sv. pisma. Molitvena knjižica-pesmarica. Učna knjiga za končni pouk.

Mladinski spisi.

C. Metodična vprašanja višjega verstvenega pouka in dotične šolske knjige.

*Temeljni verstveni pouk (I. in II. razred srednje šole) in sistematični liturgični pouk (III. razred). *Pouk razodenja božjega stare in nove zaveze. *Nauk o veri. *Nauk o moralki. *Pouk cerkvene zgodovine. Metodika verstvenega pouka na srednjih šolah. Učni načrt.

D. Slovstvo za katehete in veroučitelje.

Katehetske pomožne knjige. Katehetski časopisi. Kazalo katehetskega slovstva. Bibliografičen voditelj katehetske literature. Načrt katehetske enciklopedije.

Katehetske profesure.

Našteta vprašanja bodo — razen onih, ki so označena z zvezdico (*) — že pred kongresom obdelana in natisnjena v posebni publikaciji: »Referate des Kongresses für Katechetik, Wien 1912.« (Verlag H. Kirsch, Wien.) Delo so prevzeli znameniti strokovnjaki. Z zvezdico zaznamenovana vprašanja so pa zbrana v posebni knjigi »Grundfragen der Katechetik«, ki jo je tudi založil Kirsch. Tako bo delo zborovalcem izdatno olajšano, ker bodo imeli vso snov že pri rokah.

Kdor si preskrbi vstopnico, ki stane K 10, prejme knjigo »Referate d. K...«, kakor tudi spored razprav — po pošti na dom.

Eminenca kardinal dr. Fr. Nagl je prevzel pokroviteljstvo, avstrijski episkopat pa bo odposlal na kongres svojega delegata. Enako bodo imele oficialnega zastopnika tudi posamezne avstrijske škofije.

Za podrobna pojasnila je na razpolago tajništvo kongresa: Das Sekretariat des Kongresses für Katechetik, Wien, III., Pfarrhofgasse 1.

Predsedstvo kongresa:

Prelat dr. H. Swoboda,

vseučiliški profesor na Dunaju.

Dr. J. Göttler,

vseučiliški profesor pedagogike in
katehetike v Monakovem.

Kanonik J. Kundi,

mestni dekan in župnik na Dunaju.

Dr. A. Weber,

lic. profesor, Dillingen.

Iv. Š.

Razredni učitelj.

Učiteljeva govornost.

Pripravljamo se na pouk v računstvu, delamo učne slike iz realij, vadimo se v risanju in pisanju, a na nekaj pozabimo: na obliko, na okvir, t. j. na jezik, na svoje govorjenje! To je splošna učiteljska napaka, ki se ne da utajiti. Kaže se pa popolnoma individualno; pri tem v večji, pri onem v manjši meri. Merilo te napake nam pa podaja govorica učencev in njih spisne naloge. Prvo, nakar se moraš pri pripravi na pouk ozirati, je tvoje govorjenje. Saj pravi neki nemški pisatelj: »Wer das Wort in seiner Gewalt hat, der beherrscht die Geister.« In to nas uči vsakdanja izkušnja. Gotovo ste že bili na shodih, kjer je nastopil priznan govornik. Poslušalci se niso ganili z mesta in vladala je občudovanja vredna tišina. In nasprotno? Med govorom slabega, dasi zelo učenega govornika, ki je morda razvijal zlata vredne misli, kaj hitro nastane šepet in nemir. Kaj se učimo iz tega? Nauk je jasen. Dolžnost učitelja bodi, da se pripravlja na svoj govor, da svoje jezikovno znanje izpopolnuje; kajti »Für den Lehrer ist die Sprache das, was für den Tischler der Hobel, für den Zimmermann die Axt ist, — sie

ist sein Handwerkzeug, sein Mittel zum ausführenden Wirken.« In sloveči katoliški pedagog Kellner trdi: »Wer gut erzählen kann, der hat nicht bloß die Gesellschaft, sondern auch die Kinder in seiner Hand.«

Učiteljeva priprava na govorjenje.

Prvo pravilo, ki naj velja vsakemu govorniku, še bolj pa učitelju, bodi: Govori kratko in jedrnato. Kehr pravi: Knapp und gedankenvoll! Jasno in logično, da učenec lahko sledi in pojmuje. Pomisli naj vedno, zlasti v nižjih razredih, da je duševno obzorje učencev zelo majhno; pravtako pičel je tudi njegov besedni zaklad. Zelo zanimivo bi bilo napraviti ob začetku šolskega leta poizkus o množini besed, ki jih učenci prineso v šolo. Neki angleški župnik je študiral v tem oziru svoje farane in je bil prišel do zaključka, da izhajajo v svojem govoru s tristo besedami. Šola oziroma učitelj pa pomaža lahko do bogatega besednega zaklada, seveda stopoma od malega do velikega.

Govor učiteljev bodi glasovno pravilen, čist! Govori tako, da bodo učenci takoj lahko pravilno napisali vsako besedo, ki so jo slišali od tebe. Strogo loči d + t, b + p, g + k + h, s + z, š + ž, l + lj, n + nj.

Ako najdemo v nalogah napake: gospot, Boh, got, deš, pret itd., tedaj lahko sklepamo, da učitelj ne govori pravilno. Poudarjati moramo, da se v tem oziru že v prvem razredu greši, ako se premalo goji glasovanje. Ne morem si kaj, da ne bi pri tej priliki opozoril učitelja še na neko hibo, ki mu je ali privzgojena ali ga je kraj potegnili vanjo, t. j. narečje! Nikdar bi ne smeli — vsaj v šolski sobi ne, spoznati učitelja Vipavca, Idrijčana ali [pa Ribničana. Pa tudi ni umestno, ako učitelja kako krajevno narečje potegne s seboj in jo potem tudi v šoli »podomače« reže. Samo izjemoma je učitelj prisiljen poseči v narečje, t. j. v prvem razredu in pa takrat, kadar se učencem kaj drugače ne da razjasniti. Dolžnost naša je podajati ljudstvu knjižni jezik. Seveda je zopet stvar učitelja, da knjižni jezik pozna in ga v vsakem oziru obvlada. Zato pa ni dovolj, ako ima le po en učiteljski časopis, ampak potrebno je, da ima vsaj še en literaren list (»Dom in Svet«), ki iz njega črpa lepoto in pravilnost slovenskega jezika.

Pri govorjenju mora dalje učitelj paziti na pravilno naglaševanje, kajti monotono govorjenje je naravnost dolgočasno. Večkrat bo učitelj tudi prisiljen, da svoj govor začne v nižji ali v višji legi, in sicer zato, da zbudi v učencih zanimanje. Dobro bi bilo, da bi učitelji tudi študirali ritmiko, dinamiko in melodiko. Dandanes je potrebno, da zna učitelj govoriti ne le v šoli, ampak tudi zunaj šole, ker je toliko društev, v katerih se vzgojujejo govorniki in bi bilo zanj nečastno, ako bi se reklo: Bolje govori, nego učitelj. Toda zašel sem od svoje naloge. Vrnem se nazaj in končam za danes z nasvetom: Kadar se pripravljáš na pouk, pomisli, kako boš govoril!

(Dalje.)

Iv. Štrukelj.

Avstrijsko učiteljstvo se giblje.

vseh delujočih deželnih zborih je bilo na vrsti učiteljsko materialno vprašanje, ki je na primer na Koroškem dalo povod zanimivim izjavam o šolstvu. Skoraj v vseh zbornicah je učiteljstvo nekaj doseglo, če drugega ne, je pa nekaj korakov naprej pogñalo peticijski voz. Upajmo, da vsaj v par letih dosežemo kar zaslužiimo; prej ne odnehamo! Deželni zbori so odgodeñi; zdaj čakamo, da se bo z materialnim učiteljskim vprašanjem pečal tudi državni zbor ter skrbel za sanacijo deželnih financ. Kajti le tem potom bomo prišli na Kranjskem do končne regulacije učiteljskih plač. Zahteve učiteljstva so vendar tako opravičene, a obenem tudi ne previsoke, saj ne zahtevamo nič več, nego to, kar imajo zadnji štirje razredi državnih uradnikov. Naše delo — šolo in vzgojo — vendar vedno stavijo na prvo mesto, a tiste, ki to delo opravljajo, pa — na zadnje! In vzrok! Povečem politika, ki ima toliko in toliko ozirov! Izvzeti moram stranko krščanskih socialcev na Dunaju. Ta stranka je prva, ki se je povzpela do viška in dala učiteljstvu, kar mu gre. Dne 17. februarja t. l. je bil v nižjeavstrijskem deželnem zboru sprejet zakon, ki stavi dunajsko učiteljstvo v isto vrsto z državnim uradništvom. Pa moramo pomisliti, da je zadnja regulacija bila izvršena komaj pred enim letom. Vpoštevala se je draginja na Dunaju; toda jaz sodim, da je v Ljubljani še večja; vsaj hrana je dražja. Jaz sem danes kosil za 1 K v čedni meščanski gostilni. Dobil sem juho, meso s krompirjem, $\frac{1}{4}$ l mineralne vode in en kos kruha. Porcije so bile tako velike, da so mi docela zadostovale, dasi nisem majhen in tudi bolan ne. Zanimiva pa je bila debata v zbornici, ko se je obravnavala regulacija. Bil sem osebno navzoč, ker me je zelo interesiralo, kako sodijo nižjeavstrijski poslanci o učiteljstvu. No, kaj naj povem? Dobil sem vtis, da je večina krščanskih socialcev v resnici naklonjena učiteljstvu, dobe se pa tudi izjeme in sicer kje? — Pri baronih! Baron Ehrenfels je bil proti zakonu češ, da učiteljstvu ni nikoli ustrezno, pa da ima mnogo prostega časa. Dali pa so mu kontra soc. demokratí, da bo pomnil ta plemeniti aristokrat! Je pa naše kranjsko veleposestvo vendar plemenitejše. Pasivno so se držali tudi zastopniki kmečkih občin z izgovorom, da če bi glasovali za Dunajčane, potem bi morali tudi za deželo. Poudarjajo pa da niso nasprotni šoli in učiteljstvu, ampak politika jim tako bolj kaže. Največ zaslug v tem boju pa ima deželni poslanec učitelj Philp in pa društvo dr. Lovrenz Kellner. Zelo odločen bojevnik za učiteljstvo je tudi državni poslanec ravnatelj Kemetter, ki gre za poštene zahteve učiteljstva v boj ne oziraje se na svoj mandat. Pričakujemo zaresno, da se že v tem zasedanju državnega zbora reši vprašanje deželnih financ in z njim vprašanje našega gñmotnega stanja.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Konference društva slov. katehetov.

Sestanek 21. febr. Da bi bila osnova za pripravo otrok na prvo spoved prej izvršena, je imelo ljubljansko katehetsko društvo na pepelnično sredo izredno sejo. Obdelovalo se je vprašanje o »Izpraševanju vesti«. Navzoči so se prepričali, kako težko se je v teh stvareh zediniti, kako težko najti primernih izrazov za otroke in vzorne oblike za izražanje raznih pogrškov. Ko se bo na podlagi zadnjih pomenkov sestavila kateheza, jo bo treba še piliti in preurejati, da bo kolikortoliko ustrezala. — Pri tem sestanku so se zborovalci tudi posvetovali, kaj storiti zoper kinematografsko kugo. Zastopnik dež. šol. sveta prof. Kržič je obljubil, da bo sprožil v tej zadevi debato v seji dež. šolske oblasti. — Želji duhovnikov kamniške dekanije, zbranih na shodu »Sodalitatis« v Komendi, naj »Društvo slov. katehetov« izposluje, da se dosedanji poniževalni način izplačevanja nagrad za poučevanje krščanskega nauka izpremeni, se je že ustreglo, ker je bil že v seji dež. šol. sveta dne 19. februarja sprejet sledeči predlog: Zaradi nakaza nagrade katehetom, zadostuje potrdilo dotičnega župnika, da je nameščeni veroučitelj redno učil verouk v šoli; ako je župnik sam obnem tudi katehet, ni treba nobenega drugega potrdila.

V seji katehetskega društva dne 6. marca je obvestil tajnik navzoče o dopisu presvetlega knezoškofa dr. A. B. Jegliča radi kongresa za katehetiko na Dunaju. Vsled želje prevzvišenega je bila volitev delegata za ljubljansko škofijo. (Prof. dr. G. Pečjak.) — Društvo naše posluje kot škofijski odbor, ki vabi tem potom ponovno na številno udeležbo. Oklic in spored glej pag. 61. Gimnazijski katehetje so se večinoma že priglasili za udeležbo. Upamo, da bo zastopstvo naše na tako važni prireditvi — častno.

Dr. Jerše je nato prečital za prvo-spovedance prirejene kateheze o kesu, spovedi in zadostovanju. Marsikaj so zborovalci še pridodejali in izpremenili,

kar bo g. referent pri končni ureditvi vpošteval. S tem pa delo še ne bo končano; o celotnem, popravljenem osnutku bo pri prihodnji konferenci referiral še dr. Pečjak. S temi katehezami bomo strnili tudi kratko navodilo za male prvoobhajance.

Kilometrina. Več gospodov katehetov se je oglasilo, da se jim potnina ni še izplačala v povišanem znesku, kakor je določil deželni odbor dne 22. decembra m. l. — Ni dvoma, da je povišek od 18 do 30 stotink od km stopil v veljavo že s 1. januarjem tekočega leta, toda čakati je treba, da bo zadeva tudi »kanciljsko« urejena. Bodo pa pozneje doplačali. Isto velja tudi o draginjski dokladi. Da imamo le zagotovilo — potem je laglje potrpeti.

Veroučiteljem v Budimpešti je mestna občina vsled predloga kardinala-primasa Vaszaryja zvišala dohodke skupno za letnih 14.000 K.

Prisednikom »nadb. duhovnega stola« v Zagrebu je imenovan naš prijatelj in član »Društva slov. katehetov« č. g. Valentin Canjko, katehet mestne dekliške šole v Varaždinu. Čestitamo!

Katehetske beležke.

Ekshorte za dijake. Škofijski list v Budjejevicah je imel 24. oktobra 1911 ta-le razglas: »Nekateri katehetje nimajo prostih cerkvenih govorov pri dijaški službi božji, ampak berejo izdelane ekshorte. Umevno, da potem dostikrat ni pravega uspeha. Zahtevamo torej, da ekshortatorji tudi v cerkvi vselej prosto predavajo; pričakujemo, da se bodo škofijski komisarji in nadzorniki o tem prepričali in podali natančno poročilo.« Enak ukaz je bil izdan tudi v praški nadškofiji.

Kaj je z navodilom za prvo spoved? Ker vsako katehezo pri skupni katehetski konferenci posebej pretresamo, ne gre delo tako hitro izpod rok. Rokopis je sicer že skoraj prirejen, a ga bo treba še dati nekaterim katehetom v presojo. Želeti je pa, da damo v natis obnem tudi primeren »rokovod« za pri-

pravo malih prvoobhajan-
cev, zato pred Velikonočjo ni misliti,
da bi mogli ustreči s knjižico. Bolje, da
se tvarina dobro prekuha in skrbno
uredi, nego da bi se v naglici vrglo kaj
nepopolnega med svet.

Spoved. Gg. katehetom-novincem na-
znanjamo, da se dobe v prodajalni »Kat.
tisk. društva« v Ljubljani lističi z naslo-
vom »Spoved«, ki je na njih tiskano
kratko praktično navodilo za spoved.
Tu se nahaja obenem vzorec za k e s,
kakor ga zdaj priporočamo, ter skraj-
šana oblika »očitne spovedi«. — Kdor
še nima knjižice »P o d r o b n i n a č r t«
za poučevanje veronauka na ljudskih
šolah, naj se zgleda v Kat. Bukvarni v
Ljubljani.

Sanje. Katehet ima večkrat lepo pri-
liko, da zavrne med ljudstvom še dokaj
razširjeno prazno vero v sanje. Tako-
zvane »sanjske bukve« romajo tuintam
osobito ob zimskih dneh od rok do rok;
iz njih hočejo kovati srečo in denar —
zato z zanimanjem pričakujejo, kaj se jim
bo ponoči pletlo po glavi. Sv. pismo go-
vori pač večkrat o sanjah (Zgodba egipč.
Jožefa), ki so bile n a d n a r a v n e,
čudovite in so imele globok pomen, ker
je Bog hotel naravnost pokazati na ta
način svojo voljo. Katehet mora pri raz-
lagi takih oddelkov biti zelo previden,
da ne bo pospeševal lahkovernosti in
praznovernosti v sanje, da ne bo množil
prijateljev »sanjske knjige«. Dogoditi se
pač more še dandanes zlasti pri svetih
osebah, da bi Bog hotel potom sanj kaj
razodeti; toda povečini so sanje samo
naraven pojav, ter nič ne pomenijo.
Imamo Jezusa in njegov božji nauk, ki
nam razodeva božjo voljo. Sanje pa je
prepustiti tistim, ki jim je praznovernost
več, nego razodetje božje.

Zgledi.

Za sedmo zapoved. V nekem nem-
škem strokovnem listu se upravništvo
pritožuje, ker je za leto 1911. zaostalo
na naročnini okrog tisoč kron. Pristavi
pa zraven: »Sploh pa to stvar priporo-
čamo članom kot zgled za sedmo zapo-
ved pri drugi točki odgovora na vpra-
šanje 385 (Sred. kat.); toda — prosimo
lepo — brez imena in brez števila.«

Za osmo zapoved. Obrekova-
nje. Pomladi l. 1911. je v Spod. Bitnju
pri Kranju Francetu Langerholcu pogo-
rel hlev. Vse je kazalo na to, da je
nekdo nalašč požar zanetil. Ljudje so
sumili nekega berača, ki so ga videli oni
dan v vasi. Ker je bil hlev že star in za
3000 kron zavarovan, je bila požiga
osumljena tudi Langerholčeva žena.
Končno pa so orožniki pravega stor-
ilca zasledili v osebi domačega pa-
stirja Andreja Kuralta, ki je ogenj prvi
opazil in ljudi na pomoč klical. Kuralt
je takoj priznal svoj čin in rekel, da je
tlečo vžigalico iz hudomušnosti vrgel v
slamo. Začelo je takoj goreti in se je
oganj tako naglo razširil, da ga ni mogel
več pogasiti. Orožnikom in tudi pred
sodnijo je lažnivo trdil, da ga je gospo-
dar pregovoril za ta čin, ker je bil hlev
premajhen in visoko zavarovan. Vsled
te lažnive trditve je po nedolžnem sedel
gospodar 23 dni v preiskovalnem za-
poru. Obdolženec pravi, da je zato ob-
dolžil gospodarja, ker je bil ves zmešan.
Za kazen so mu naložili dva mesca ječe.

Postna zapoved. Leta 1905. je umrl
bavarski minister za bogočastje dr. Lu-
dovik pl. Müller. Po dolgi parlamen-
tarni seji naletil na ulici na nekega po-
slanca kmečkih občin, ki ni bil dosti
znan po Monakovem. Minister se mu
pridruži ter ga vpraša, kam je namenjen.
»Ekscelenca«, pravi mož, »danes je pe-
tek, pa ne vem, kam bi se obrnil, da bi
dobil preprosto postno kosilo.« »No, če
se hočete zadovoljiti s skromnimi post-
nimi jedili,« dé minister, »pojdit z me-
noj, pokažem vam tako hišo.« Vljudnosti
ministrov se poslanec ni ustavljal; med
živahnim pogovorom sta došla do hiše,
kjer je bil po mnenju poslančevem do-
ločeni hotel. Kmalu nato se je nahajal
mož v lepem stanovanju, kjer mu je mi-
nister predstavil ljubeznivo svojo ženo
in prijazne otročiče. Poslanec se izgo-
varja ter hoče oditi; toda minister ga
ne pusti, češ: Pri nas bomo imeli skrom-
no kosilo, kakršno je v navadi po kato-
liških družinah ob petkih. Pri nas ne
jemo nikdar ob postnih dneh mesa, kajti
cerkvena zapoved velja prav tako za
ministra, kakor za vsakega drugega ka-
toličana. V čast nam bo, če ostanete

pri nas; oprostite in dovolite, da bodo tudi moji otroci pri isti mizi obedovali. Hočem jih pri sebi imeti, saj sem radi obilnih stanovskih dolžnosti tako premalo med njimi.« Kosilo so pričeli in

končali s kratko molitvijo, ki so jo opravili otroci. Poslanec je zatrjeval večkrat pozneje, da v tako prijazni družbi še nikdar ni obedoval.

Učiteljski vestnik.

Učiteljske vesti.

Kmetijsko-nadaljevalna šola. V Predvoru pri Kranju se je meseca novembra l. l. ustanovila kmetijsko-nadaljevalna šola. Izpočetka je bilo sicer nekoliko težavno, toda sedaj je stvar v tiru in izvrstno napreduje. Pouk bo trajal do konca šolskega leta. Učna snov se je razdelila v tri turnuse. Letošnje leto (I. tečaj) se poučuje zemljepis (Bodenkunde), kmetijsko spise, kmetijsko računstvo in državljanstvo. Pouk imamo vsako nedeljo popoldne. Med obiskovalci je izborna disciplina. Kakor kaže, se bo ta šola že letošnje leto nekako udomachila in ljudstvu splošno priljubila. S pričetkom leta 1912/13. se ustanovi tudi gospodinjski tečaj. V ta namen si je šola že nabavila krasen šivalni stroj, ki se rabi tudi pri pouku ženskih ročnih del v ponavljalni ter vsakdanji šoli v višji skupini II. razreda. Krajni šolski svet je šoli zelo naklonjen. — Tovariši! Skušajmo povsod, kjer je količkaj možno, napraviti s takim poukom znatno brazdo v trdo ledino kmetijske-stanovske izobrazbe. Na ta način si pridobimo zaupanje občanov in po njih spoštovanje in ljubezen mladine.

Jos. Mihelič, nadučitelj.

Smrtna kosa. Umrl je 23. februarja na Vrhniki g. Kete Fran, učitelj na Javorniku. Pokojni je bil star šele 37 let. Mir njegovi duši!

Vsakemu, kar mu gre. Iz neke opazke v poročilu o državnih nadzornikih telovadbe v zadnji številki bi utegnil kdo napačno sodbo napraviti v tem oziru o nadzorniku telovadbe dr. J. Tomišku . . . Pripomnimo, da je bil ravnatelj Tomišek v Kranju sedem let tudi učitelj telovadbe ter so ga učenci hvalili kot veščaka.

Iz seje deželnege šolskega sveta dne 19. februarja. Nadučiteljske službe so dobili gg.: Ivan Pirnat v Ribnici; Josip Odlasek v Domžalah; Ivan Kalan v Velesovem; Maks Kalan v Budanjah; Bogomir Račič na Kalu pri št. Janžu; Leopold Ažman v Žabnici pri škofji Loki; Fran Hočevan v Birčni vasi. Dalje so bili imenovani gg. učitelji, oziroma gđčne učiteljice: Marija Pipan za Javorje; Rupert Smolik za Stari trg pri Ložu; Frančiška Milavec-Kosec za Bučko; Vladimir Požar in Justina Suša za Knežak; Ivan Muha za Ajdovec; Stanislav Vrhovec za Hinje; Josipina Mihelič - Majde za Predvor; Anton Urbančič za Igavas; Roza Gospodarič za Kresnice; Nežika Klun za Kuželj; Marija Einspieler za Loški potok; Irena Pečnik za Šmarjeto; Margareta Bartolotti za Šmartin pri Kranju; Jož. Erker za Grčarice; Pavla Bergant za Špitalič; Franja Lavrič za Dolenjovo pri Ribnici; Katinka Grom za Tuhinj; Mar. Šibovec za Podlipo; Marija Curk za št. Peter na Krasu; Anton Skala za Podrago; Marija Rus za Poljane nad škofjo Loko; Marija Likar za Mokronog; Josipina Simončič za Tržišče na Dol.; Fran Langer in M. Stimpfl za Čermošnjice; Miroslav Sadar za št. Vid pri Zatičini; Marija Grilec za Vrabče; Aleksandra Kordiš za Vinico; Roza Petrič za Dvor; Franja Sever za Mirnopeč; Adela Turk za Novo mesto; Ivanka Mohar za Šmarje pri Ljubljani. — Dopolnitev k službeni dokladi se dovoli g. Jerneju Ravnikarju, nadučitelju na Viču, in Frančišku Lavtižar, nadučitelju v Spod. Šiški.

Nadzornik za nemške šole v Ljubljani. Preko terno-predloga c. kr. deželnege šol. sveta je imenovan za ljudsko šolskega okr. nadzornika nemških šol na Kranjskem (izvzemši nemške

šole v okrajih Kočevje, Novo mesto, Črnomelj profesor višje realke v Ljubljani dr. Henrik Swoboda. Mi ostanemo — kar je po sebi umevno, zdravo, modro in koristno — pri že obrazloženi zahtevi: Ljudskošolski nadzornik bodi vzet iz vrst ljudskošolskih učiteljev!

Odlikovanje. Cesar je podelil profesorju na goriškem učiteljišču dr. Francu Kos o priliki stalne upokojitve naslov šolskega svetnika.

Armada učiteljstva v Lvovu. Bedno stanje učiteljstva v Galiciji je prignalo meseca januarja nepregledne množice učiteljev in učiteljic v Lvov, kjer je bilo napovedano skupno zborovanje. Največja dvorana v Lvovu, ki ima prostora za 10.000 ljudi, je bila premajhna, kajti 2000 učiteljev je moralo iskati prostora v takozvanem »Sportpalast« za posebno zborovanje. Po končanih govorih navzočih deželnih poslancev se je podal ves zbor pred deželni dvorec. Okrog 16.000 oseb je bilo razvrščenih v sprevodu. Odposlanstvo se je poklonilo maršalu grofu Badeniju ter pojasnilo želje zbranega učiteljstva. Uspeh: draginjska doklada v letnem znesku dva milijona 553.000 kron.

Zvišanje učiteljskih plač na Koroškem. Koroški deželni zbor je uredil v zadnjem zasedanju učiteljske plače tako, da sme ondotno učiteljstvo biti zaenkrat zadovoljno. V zakonskem načrtu, po katerem se odmerja plača ter določa pomikanje v višjo stopnjo, so sprejete sledeče zahteve: »Zadovoljivo službovanje, povoljni učni uspehi, uspešno delovanje v občini.« — Plače so razdeljene v pet razredov, in sicer: I. razred: Za oženjene učitelje 2300 K, za neoženjene 2200 K, za učiteljice 1750 K. II. razred: Za oženjene 2100 K, za neoženjene 2000 K, za učiteljice 1600 K. III. razred: Za oženjene 1900 K, za neoženjene 1800 K, za učiteljice 1450 K. IV. razred: Za oženjene 1700 K, za neoženjene 1600 K, za učiteljice 1300 K. V. razred: Za oženjene 1500 K, za neoženjene 1400 K, za učiteljice 1150 K. Oženjeni učitelji morajo biti 24 let stari, da imajo pravico do plače. Podučitelji in podučiteljice dobe letne plače 1000 kron. V prvi razred pride 15 odstotkov

učiteljstva, v drugi razred 20, v tretji razred 20, v četrti razred 20 in v peti 25 odstotkov. Za meščanske šole sta določena dva razreda, in sicer dobe v prvem razredu oženjeni učitelji 2500 K, neoženjeni 2400 K, učiteljice 1950 K; v drugem razredu dobe oženjeni učitelji 2300 K, neoženjeni 2200 K in učiteljice 1750 K.

Srednje šole v Trstu. Naučno ministrstvo namerava poddržaviti mestno realko in gimnazijo v Trstu. Laškim krogom menda ni nič kaj všeč to darilo dunajske vlade, ker se boje slovenskih vzporednic.

Nadzorniki — uradniki. Naučni minister je odredil, da bodo imeli odslej okrajni šolski nadzorniki natanko določene ure v odkazanih prostorih, ko bodo morali uradovati in čakati, ako se morda zgledi kaka stranka.

Zvišanje dohodkov. Hrvatski ban je izdal dne 30. januarja 1912 naredbo, ki dovoljuje učiteljstvu na Hrvaškem in v Slavoniji 25 odstotno draginjsko doklado k temeljni plači. Obenem je izšel odlok na občine, naj kolikormoč izdatno podpirajo učiteljstvo z osebnimi dokladami, ki se bodo obenem s 25 odstotno draginjsko doklado šteje v pokojnino.

Meščanske šole. Na Koroškem so celo prijatelji kranjskih liberalnih »nazadnjakov« prišli do spoznanja, da meščanske šole sedanjega kroja ne ustrezajo več in da ne kaže več novih ustanavljati, dokler se jim ne odkaže nova smer in dokler se ne izpremeni učni načrt. Na Koroškem imajo šest meščanskih šol, pa so sklenili še te skrbiti. Ko so naši poslanci že davno toisto poudarjali, so zagnali liberalci velik hrup; zakaj pa zdaj molče, ko so njihovi koroški prijatelji v seji dež. zbora dne 16. februarja obsodili meščanske šole kot take, ki ne ustrezajo sedanjim razmeram?

To pa dela skomine ... Nižjeavstrijski deželni zbor je zopet ustregel učiteljskim zahtevam ter 16. februarja dovolil dunajskim učiteljem tolike plače, da presejajo celo plače državnih uradnikov zadnjih štirih razredov. Najvišja plača, ki jo po novi določbi dobi učitelj, znaša 5700 K, nadučitelj 6400 K; nadučiteljica doseže 5400 K. Poslanci kmeč-

kih občin se razprave niso udeležili. Krščansko-socialni poslanci so se to pot izredno odlikovali; če bodo liberalni dunajski učitelji kaj hvaležni, je drugo vprašanje.

Dobrša doklada. Gališki deželni zbor je dovolil ljudskošolskemu učiteljstvu draginjsko doklado, ki bo znašala skupno 2,553.000 K na leto.

Ljubav — komur ljubav. Kako spoštuje naše ljudstvo dobrega in krščanskega učitelja, je dokazal pogreb nadučiteljeve soproge C. Gradove v Košani. Prebivalci dveh obširnih občin so spremili pokojno organizatorico košanjskega ženstva na zadnji poti. Takega pogreba še ni videla ne Košana, ne okolica. Ljubezen, ki so jo izkazali Košanici blagi pokojni ženi in pa žalujočemu nadučitelju gosp. Gradu, ki je predsednik šesterih društev in zadrug, je dokaz, kako zna slovensko ljudstvo ceniti učitelja, ki umeva svoj poklic, ki se trudi za blagor občine tudi izven šole, ki deluje z duhovnikom roko v roki.

Dopust radi boleznij je dovoljen nadučitelju v Zgornji šiški g. Josipu Bregarju; namestuje ga kot suplentka gđ. Franja Terpinc.

Uspobljnostne preizkušnje na ljubljanski pripravnici se prično dne 12. aprila. Prošnje v ta namen morajo biti do 4. aprila pri izpraševalni komisiji.

Gospodarska šola. Kranjski deželni zbor je v seji dne 16. februarja sklenil, da se ustanovi v Ljubljani Gospodarska šola za kmetiške mladeniče. Namen te šole je, podati učencem ono kmetijsko izobrazbo, ki je potrebna za obisk specialnih šol. Zbuja naj zanimanje za nadaljno izobrazbo, goji razumevanje gospodarskega in javnopravnega življenja ter vzgaja mladeniče za zavestne člane avtonomnih zastopov. — Gospodarska šola bo trajala pet mesecev, od 1. novembra do 31. marca vsakega šolskega leta. Pogoj za vsprejem je neomadeževano življenje, dovršena ljudska šola in dopolnjeno 16. leto.

Hrvatski ban — sin ljudskošolskega učitelja. Novi ban Slavko pl. Cuvaj od Ivanske je brat dež. šolskega nadzor-

nika in kr. svetnika Antona Cuvaja ter sin ljudskošolskega učitelja, ki je bil obenem župan mesta Bjelovar. — Na učiteljske deputacije (ljudsko- in srednješolske) je napravil ban o priliki poklonstva sicer najboljši vtis, toda . . . Srednješolskim profesorjem je rekel med drugim: »Vodite mladino, naše upanje, potom čiste morale k istini; vsajajte v nežna in mladostna srca klice pravega domoljubja; vzgajajte mladeniče tako, da bodo vredni sinovi mile očetnjave...« Ljudskošolski deputaciji je rekel: »Ni mi treba poudarjati, da sem prijatelj učiteljstva, saj i sam pripadam učiteljski rodbini.« Izjavil je, da hoče prejkoprej zakonito urediti učiteljske plače . . . Kako pa bo mož sicer vladal, je pokazal že — žal — meseca februarja in bo pokazala bodočnost.

Naša zborovanja.

Vrhniško-logaška podružnica S. Z. je priredila 25. februarja svojemu predsedniku g. R. Zieglerju, ko je odhajal na novo službeno mesto v Višnjo goro, v Društvenem domu na Vrhniki poslovilni sestanek. Sešlo se je tudi mnogo drugih njegovih znancev in prijateljev z Vrhnike in okolice, ki so v presrečnih nagovorih pokazali, kako ga spoštujejo in ljubijo. V imenu podružnice se je poslovil podpredsednik g. Turšič. Delavnega ter za napredek in razvoj podružnice vnetega bivšega predsednika, ki je bil obenem njen ustanovitelj, bomo ohranili v blažem spominu.

Podružnica S. Z. za Ljubljano in okolico je imela svoj mesečni sestanek dne 7. marca v Ljubljani. V prijateljskem razgovoru se je našla pot, kako ravnati glede dovoljene draginjske in stanarinske doklade. Poleg tega je razpravljala katehet A. Čadež o zelo potrebnih, za vsakega pedagoga zanimivih, aktualnih ter velevažnih snovi: »Vzgoja npravstvenosti v šoli«. Pokazal je, kako in na kak način lahko vsak učitelj pripomore, da si utrdi naša mladina značajnost, da vzgojimo čvrst, nraven in zdrav rod. — Udeležba je bila skoraj polnoštevna, kajti navzočih je bilo 47 članov in članic.

Raznoterosti.

Naš list je v toliko povečan, da smo se odločili za manjše črke, ker se bo na ta način moglo sprejeti vanj več tvarine. Da bi pa mesečnik pretvorili v štirinajstdnevnik, pa nikakor ne kaže, ker upravni in tiskarski stroški itak od leta do leta naraščajo. Izkušnja pa tudi uči, da se mesečni strokovni listi najbolje obneso osebito z ozirom na vsebino, ki je lahko bolj izbrana in mnogolika. Toliko v odgovor raznim prijateljem, ki želé, da bi »Slovenski Učitelj« izhajal dvakrat na mesec.

Iz št. Vida pri Ljubljani. V nedeljo, 25. februarja popoldne je priredila tukajšnja šola sestanek staršev in učiteljstva. Z obiskom smo bili popolnoma zadovoljni. Predaval je dr. Jos. Demšar, profesor v zavodu sv. Stanislava. Gosp. predavatelj si je, kot dober poznavalec mladine, izbral zelo hvaležno snov: »Kako zbujati pri otrocih ljubezen do roda in snage?« — Učiteljstvo tukajšnje šole izreka vlč. g. profesorju imenom staršev tukajšnje šolske mladine za vrlo uspešno predavanje najtoplejšo zahvalo. — Ker je pričela na tukajšnji šoli s februarjem poslovati »šolska čebelica«, je šolski vodja podal zbranim staršem nekaj kratkih pa potrebnih navodil, kako naj se pri otrocih zbujajo veselje do varčnosti. — Pripravljamo se za šolsko igro »Sirotek«, ki se priredi 21. ali 28. aprila. J. B.

Meščanska šola za trgovstvo in obrt. Mesto Zagreb namerava otvoriti deško meščansko šolo, ki bo predvsem pri-

pravljala mladeniče za trgovstvo in obrt. Šolski nadzornik Adolf Vuković sam je podal navodila, kako naj se napravi načrt za novo zgradbo. — Enak značaj naj bi se dal tudi trem zadnjim razredom na II. deški osemrazrednici v Ljubljani.

Branje časnikov — šolski predmet. Zadnji čas se je jelo svetovati, naj bi se v učni red raznih šol sprejel nov predmet: Branje časnikov. Mesto Danzig je baje prvo napravilo tak poizkus. Hvalijo, da se dobro sponaša. Otroci se nauče baje mnogo praktičnih stvari. Vprašanje pa je, če se po drugi plati ne vtihotapi med mladino potom takega pouka tudi marsikaj nevarnega, če se ne izgubi vnema za resno delo in učenje. Ako bi se ustanovil v ta namen poseben, za šolsko mladino urejevan list — bi se mogel ta poizkus preje odobravati.

Potovalne šole za gospodinjstvo. Tudi na Ogrskem so spoznali, da je treba dekleta učiti umnega gospodinjstva. Poljedelski minister grof P. Serenyi je ukazal za poizkušnjo na raznih krajih prirediti take tečaje za odrasla dekleta in mlade žene; povsod so se prav dobro obnesli. Zato je v proračun za leto 1912. vstavil večjo vsoto, da se bo započeti pouk tudi v tekočem letu nadaljeval. Več učiteljic bodo za gospodinjstvo stalno nastavili in s tem se bodo tudi stalno uvedli gospodinjiski potovalni tečaji.

Za katoliško gimnazijo v Zagrebu je daroval nadškof Posilović pol milijona kron.

Vzgoja.

Šolski zdravniki. V Ljubljani sta dva šolska zdravnika. Skrb šolskega zdravnika naj bo predvsem preventivna: Zabranjuje naj, da si mladina ne pokvarja zdravja po škodljivih, neumestnih in prevlažnih stanovanjih, da si ne škoduje in da ne zastruplja nežnega organizma z alkoholnimi pijačami. Pohvalno omenjamo, da si je eden izmed ljubljanskih šolskih zdravnikov že mnogo prizadejal

v tem oziru, dočim drugi še ne zasluži tega priznanja. Učiteljstvo se je deloma že tudi oprijelo tega hvaležnega in za zdravstvo naše generacije prepotrebne poučevanja v šoli; toda zdravnik je prvi poklican, da tu zastavi svojo moč in veljavo, da otrokom pojasnjuje in popisuje nevarnost alkoholnih pijač, da jim zastudi in zabrani že privajeno pitje piva, vina in čaja z rumom. Prepričuje

naj se od časa do časa, kako so otroci ubogali njegova navodila. Učiteljevi opomini bodo potem padli na tembolj ugodna tla in s skupnim delovanjem se bo potem v zdravstvenem oziru mnogo doseglo. Ako bosta šolska zdravnik zanesla med otroke prepričanje, da alkoholne pijače niso zanje, da je najbolje, če se jih do 20. leta popolnoma vzdrže, bosta imela vsaj zagotovilo, da sta nekaj dosegla in da sta zaslužila plačo, ki jo vlečeta. Kaj ima šola, kaj imajo otroci od raznih statističnih tabel, ki nimajo drugega pomena, nego da krađejo čas zdravnikoma, ko jih sestavljata, mesto da bi mladino temeljito poučevala, kje je glavni sovražnik našega zdravlja.

Dijaštvo proč od kinogledišč! Da bi mladino obvarovali pred umazanostjo, ki jo širi med vse sloje mestnega prebivalstva moderno gledišče »kinematograf«, so marsikje deželni šolski sveti dijaštvu in mladini kratkomalo prepovedali obisk takih predstav. Zadnji čas so izšle take prepovedi za razna mesta

na Češkem n. pr. za Reichenberg, Toplice, Plzen, Eger, Budjejevice. — Goriška učna oblast je odredila, da v kinematograf nima pristopa nihče, ki ni dopolnil 18. leta. — Pričakovati je, da se sklene enaka prepoved tudi za ljubljansko mladino. Prepoved pa naj se ne objavi samo po šolah, ampak predvsem podjetnikom, ki naj jih zadene stroga roka pravice, ako bi se predrznili dovoljevati vstop nedoletnim osebam. Kako žalostni slučaji pohujšanja se dogajajo med ljubljansko nežno mladino, ki zajde v ta brlog nemoralnosti, o tem se je prepričal neki ljubljanski pedagog, ki mu je učenček I. razreda prostodušno pripovedoval, kako je videl v kinogledišču prizor, ki spada med ozke stene zakonskega življenja... Ne vemo, kdo je bolj kriv in kazniv, ali starši, ki se tako spozabijo, da puščajo otroka k takim predstavam, ali podjetnik, ki z grehom poneumnjuje ljudstvo?! Ali nima policijska oblast nobenega paragrafa, da bi se uprla taki predrznosti?

Slovstvo in glasba.

Uredništvu »Slovenskega Učitelja« doposlana dela:

Orel, koračnica. Zložil Ant. Jakl, op. 41. Cena K 1'—. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna.

Šmarnice arskega župnika. Razlaga lavretanskih litanij z življenjepisom bl. župnika Vianaja. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna. Cena v platne vezani knjižici K 2'—.

Jakoba Alešovca Izbrani spisi. II. popravljeni natis. Priredil Jožef Volc. VI. zvezek: **Ne v Ameriko!** Povest. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna. Cena K 1'50; vezano K 2'40.

Dr. Anton Mahnič: **Več luči!** Iz »Rimskega Katolika« zbrani spisi. Uredil dr. Aleš Ušeničnik. V Ljubljani 1912. Založilo »Kat. tiskovno društvo«. Tisk Katoliške tiskarne. Cena K 3'—; vezano K 4'20.

Anleitung zur Erteilung des Erstkommunikanten-Unterrichtes. Von Dr. Jakob Schmitt, Prälat und Dom-

kapitular zu Freiburg im Breisgau. 12. Auflage. Mit Approbation des h. H. Erzbischofs von Freiburg. 8° (XII und 372). Freiburg und Wien 1911. Herdersche Verlagsbuchhandlung. K 3'60; in Leinwand K 4'80.

Najvažnejši del katehetskega in pastoralnega delovanja duhovnikovega je brez dvoma pouk za prvo sv. obhajilo. Navodil za ta pouk je v knjigotrštvu neštevilno. Kot praktična in zelo dobra se je izkazala po izreku skoraj vseh praktičnih katehetov Schmittova knjiga, ki je dočakala že 12. izdajo. Jezik dr. Schmitta je nazoren, dikcija ljubka, srčna in sposobna, da vname otroška srca. Za začetnike bi skoraj ne mogli boljšega pripomočka nasvetovati.

Opozorila vredna so tudi navodila za kateheta v prvih osmih paragrafih, ki ga pripravijo, uvedejo v pouk ter navduše za to velevažno delo. — V III. del je sprejeta temeljita in praktična priprava za dolgo spoved. Pripomnimo še,

da ima d o d a t e k štiri izdelane nagovore za slovesnost prvega sv. obhajila ter 40 osnutkov v isti namen.

Knjiža se sama hvali.

Postni in velikonočni napevi za mešan zbor, zložil in izdal P. Angelik Hribar O. F. M. Odobril knezoškofijski ordinariat v Ljubljani 9. januarja 1912, št. 90. II. natis. Cena partituri K 2'—, glasovi po K —'50. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna.

»Die ländliche Fortbildungsschule« ima v 1. številki t. l. sledečo vsebino: Ravnatelj in urednik G. Kälku piše v uvodnem članku o varstvu in vzgoji mladeži. V njem pravi, da se le malo dá rešiti v šoli, ako sta bila varstvo in vzgoja slaba — doma. Mati je namreč pri tem najvažnejši faktor. Dokaj doseže lahko tudi učitelj, ki se zanima za dom in izkuša svoje delo v šoli prilagoditi domačim razmeram. Okrožni živinozdravnik dr. Zietzschmann razpravlja v poljudnem tonu o živalski kugi na gobcu in parkljih. Snov je nabrana tako lepo, da se zdi človeku, da čita učno sliko, ki jo je izdelal praktičen šolnik. Take in podobne stvari bi bile eminentnega pomena za naše ponavljalne šole, oziroma za prijateljske sestanke gospodarjev. L. Axt pripoveduje, koliko velja ustanovitev in vzdrževanje kmetijskih nadaljevalnih šol na Pruskem in koliko prispeva država zanje. Iz članka izvemo, da plačuje država 50 fenigov od vsake učne ure za: kurjavo, svečavo in snazhenje. Učitelji dobivajo 1 marko do 1 marke 50 fenigov in le izjemoma in s posebnim dovoljenjem 2 marki od učne ure. Za knjiže in druge potrebščine daje država za vsakega učenca 2 marki, za nagrade pridnim in zglednim učencem je določena tudi precejšna vsota. Trda gre torej za denar povsodi! Toda, če pomislimo, da se vrše kmetijske nadalje-

valne šole v prostorih vsakdanje šole, uvidimo prav lahko, da plača Pruska dve tretjini vseh stroškov za ustanovitev in vzdrževanje kmet. nadaljevalnih šol. Tu intam prevzame država celo vse stroške. Ume se, da to samo tam, kjer velja ponemčiti — Poljake. Župnik Sell razpravlja o nekakih knjigovodskih tečajih. Ti tečaji imajo namen, izobraziti tudi preproste ljudi v toliko, da potem lahko sodelujejo pri društvih itd. Posebno lepo se mi zdi dejstvo, da se za ravnokar omenjene tečaje zanimajo poleg duhovnikov in učiteljev tudi trgovci, obrtniki itd. Kolikor jaz vem, niso podobni knjigovodski tečaji pri nas nič novega in zaraditega prehajam k važnejšemu delu, t. j. k tečajem za varstvo in vzgojo mladeži. Za varstvo in vzgojo mladine se zanimajo v Nemčiji tako, da pozabijo zraven tu intam celo na brezdno, ki zija med katoličani in lutrovci; zakaj na poziv države se je odzvalo 77 katoliških in 40 protestantskih učiteljev. Vzeli pa so v tečaj 40 lutrovcev in samo 20 katoličanov, kar je tudi značilno. Dalje sledijo še razporedi: *Gospodarski pregled*. — *Razgled*. — *Književnost*.

Pa čemu ta ocena? — Zdi se mi, da so take in podobne razprave za nas učitelje eminentnega pomena; zakaj vodijo nas, da z duhom časa živimo, da ne zastanemo. Toplo bi bilo želeti, da bi »Sl. Učitelj« odprl predale za ocene vseh dobrih pedagoških listov. Naše glasilo bi bilo potem nekaj kažipot na vseh poljih moderne — ne modne — pedagogike: Jaz zase sem si odbral za leto 1912. »Die ländliche Fortbildungsschule«. Tovariši, potrudite se še vi, in kmalu bomo pokazali sad, t. j. napredek, in sicer pravi napredek, ki ne bo krenil ne za las od našega načela, t. j. prave vere, vzgoje in omike. Janko Polák.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 K.** (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju. Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Razpis učiteljskih služb.

V novomeškem okolišu: Na štiri-razrednici na Mirni je vnovič razpisana služba učitelja. Pri prvem natečaju vložene prošnje imajo še veljavo. Rok do 20. aprila. — Na trirazredni šoli v Prečni je razpisano učno mesto do 10. aprila.

V postonjskem okolišu: Nadučiteljsko mesto na Premu do 23. marca.

Na štirirazrednici v Senožečah eno učno mesto. Prednost imajo moški prosilci. Že vložene prošnje veljajo tudi za ta razpis. Rok 10. april.

V logaškem okraju: Učno mesto za učitelja na enorazrednici na Gor. Jezeru do 27. marca; učno mesto za učiteljico na dvorazrednici v Hotedršici do dne 27. marca.

V krškem okraju: Nadučiteljska služba na šestrazredni ljudski šoli v Mokronogu. Prošnje do 1. aprila.

V kočevskem okraju: Služba učitelja na šestrazredni ljudski šoli v Dobropoljah. — Rok do 9. aprila.
